

సూర్య శతకము !

: సూర్య శతకము :

రచించినవారు - మయురకవి

॥ప్రభావర్ణనమ్॥

జంభారాతీభకుంభోదృవమివ దధతః సాంద్రసిందూర్దేషుం
రక్తాః సిక్తా ఇవౌమైరుదయగిరితటీధాతుధారాద్రవస్య
అయాంత్యా తుల్యకాలం కమలవనరువేవారుణా వో విభూత్యై
భూయాసుర్మాసుయంతో భువనమభినవా భానవో భానవీయాః || 1

భక్తిప్రహ్వయ దాతుం ముకులపుటకుటీకోటరక్తోడలీనాం
లక్ష్మీ మాక్రమ్మకామా ఇవ కమలవనోద్భాటనం కుర్వతే యే
కాలాకారాంధకారానన పతితజగత్సాధ్వసధ్వంసకల్యాః
కల్యాణం వః క్రియాసుః కిసలయరుచయస్తే కరా భాస్కరస్య || 2

గర్జేష్వంభోరుహోణాం శిఖరిషు చ శితాగ్రేషు తుల్యం పతంతః
ప్రారంభే వాసరస్య వ్యపరతిసమయే చైకరూపాస్తదైవ
నిష్పర్యాయం ప్రవృత్తాస్తిభువనభవనప్రాంగణే పొంతు యుష్మా-
నూష్మాణం సంతతాధ్వరుషమజమివ భృశం బిభ్రతో బ్రధ్నపొదాః || 3

ప్రభుత్వాత్మక్తరీయత్వాపై తమసి సముద్రీక్ష్య వీతావృతీష్మాగ్ -
జంతూస్తంతూన్యథా యానతను వితనుతే తిగ్మరోచిర్మరీచీన్
తే సాంద్రీభూయ సద్యః క్రమవిశద దశాశా దశాళీవిశాలం

శశ్వత్తంపాదయంతో ఉంబరమమలమలం మంగళం వో దిశంతు ॥ 4

న్యక్కుర్వన్నేషధిశే ముఖితరుచి శుచేవోషధిః ప్రోపితాభా
భాస్వద్గావోద్గతేన ప్రథమమివ కృతాభ్యుద్గతిః పాపకేన
పక్షచ్ఛేదప్రణాస్యక్రుత ఇవ దృషదో దర్శయన్నాతరదే-
రాతామ్రస్త్రప్రభాసోరనభిమతసుదే స్తాద్భస్త్రుద్గమో వః ॥ 5

శీర్షప్రుణాంఘ్రిపాణీస్వణిభి రపఫునైర్పరరావ్యక్తమోషాన్
దీర్ఘప్రుణాసమౌష్ట్ర్మైః పునరపి ఘుటయత్యక ఉల్లాఘుయన్ యః
ఘుర్మాంశోస్తస్య వో ఉంతర్ధ్వగుణమునఘృణానిఘ్ను నిర్విఘ్నువృత్తే-
ర్దత్తార్థాః సిద్ధసంమైర్వ్యదధతు ఘృణయః శీఘ్ర మంపోవిధాతమ్ ॥ 6

బిబ్రాణా వామనత్వం ప్రథమమథ తద్వివాంశవః ప్రాంశవో వః
క్రాంతాకాశాంతరాళా స్తదను దశదిశః పూరయంతస్తతో ఉపి
ధ్వంతాదాచ్చిద్య దేవద్విష ఇవ బలినో విశ్వమాశ్వశువానాః
కృచ్ఛాణ్యచ్ఛాయ హేలోపహసితహరయో హోరిదశ్వా హరంతు ॥ 7

ఉద్గాదేనారుణిమ్మా విదధతి బహుళం యేలరుణస్యారుణత్వం
మూర్ఖోద్భూతో ఖలీస క్షతరుధిరరుచో యే రథాశ్వాననేము
కైలానాం శేఖరత్వం ల్రీతశిఖరిశిఖాస్తస్వతే యే దిశంతు
ప్రేంఖన్ తః ఖే ఖరాంశోః ఖచితదినముఖాస్తే మయుఖాః సుఖం వః ॥ 8

దత్తానందాః ప్రజానాం సముచితసమయాకృష్టస్యష్ట్రేః పయోభిః
పూర్వాష్ట్రో విప్రకీర్ణా దిశి దిశి విరమత్యహ్నీ సంపోరభాజః
దీప్తాంశోర్ధరుఃఖప్రభవభవయోదన్యదుత్తారనావో

గావో వః పావనానాం పరమపరిమితాం శ్రీతిముత్స్యాదయంతు ॥ 9

బంధద్వంసైకహేతుం శిరసి నతిరసాబద్ధసంధ్యాంజలీనాం
లోకానాం యే ప్రబోధం విదధతి విషులాంభోజండాశయేవ
తే యుష్మాకం స్వచిత్తప్రథితపృథుతరప్రార్థనాకల్పవృష్టాః
కల్పంతాం నిర్వికల్పం దినకరకిరణాంకేతవః కల్పమస్య ॥ 10

ధారా రాయో ధనాయాపది సపది కరాలంబభూతాః ప్రపాతే
తత్స్వాలోకైకదీపాస్త్రీదశపతిపురప్రస్తితో వీధ్య ఏవ
నిర్వాణోద్యోగియోగిప్రగమనిజతనుద్వారి వేత్రాయమాణా-
స్త్రాయంతాం తీవ్రభానోర్దివసముఖుసుఖా రశ్మయః కల్పషాధ్వః ॥ 11

ప్రాచి ప్రాగాచరంత్యోనతిచిరమచలే చారుచూడామణిత్వం
ముంచంత్యో రోచనాంబుప్రచురమివ దిశాముచ్ఛకైశ్చర్షనాయ
చాటూత్యైశ్చక్రనామ్మాం చతురమవిచలైలోచనై రర్ణమానా-
శేషంతాం చింతితానాముచితమచరమాశ్చండరోచిరుచో వః ॥ 12
ఏకం జ్యోతిర్దృగో ద్వే త్రిజగతి గదితాన్యబ్బజాస్యై శ్చతురిః-
రూపాతానాం పంచమం యాన్యలమృతుము తథా షట్టు నానావిధాని
యుష్మాకం తాని సప్తత్రిదశమునినుతాన్యష్టదిగ్ంజి భానో-
ర్యాంతి ప్రాపోష్టా నవత్వం దశ దధతు శివం దీధితీనాం శతాని ॥ 13

ఆవృత్తిభ్రాంతవిశ్వాః త్రేమమివ దధతః శోషణః సోష్యమృషేవ
గ్రీష్మే దావాగ్నితప్తా ఇవ రసమనకృద్యే ధరిత్రాయ ధయంతి
తే ప్రావృష్యాత్మపానాతిశయరుజ ఇహోద్వాంతతోయా హిమర్తో
మార్తాండస్యాప్రచండాశ్చిరమశుభ్రిదేశీషవో వో భవంతు ॥ 14

తన్వానా దిగ్వధూనాం సమధికమధురాలోకరమ్యమవస్థా -
 మారూఢ ప్రాణిలేశోత్సులిత కపిలమాలంకృతిః కేవలైవ
 ఉజ్జీంభాంభోజనేతద్యతిని దినముఖే కించిదుద్యమానా
 శ్వసుత్రేణీవ భాసాం దిశతు దశశతీ శర్మ ఘర్షుత్వాపో వః ॥ 15

మాళీందోరైష మోహిద్యుతిమితి వృషభాంకేన యః శంకినేవ
 ప్రత్యగ్రోద్భాటితాంబోరుహకుహర గుహసుస్థితేనేవ ధాత్రా
 కృష్ణేన ధ్వంతకృష్ణ స్వతనుపరిభవత్రస్సునేవ స్తుతోఽలం
 త్రాణాయ స్తాత్త్స్నీయానపి తిమిరరిపోః స త్విషాముద్గమో వః ॥ 16

విస్తీర్ణం వ్యోమ దీర్ఘాః సపది దశదిశో వ్యస్తవేలాంభసోఽభీన్
 కుర్వద్యిర్భార్యనానానగనగరనగాభోగపృథ్విం చ పృథ్విం
 పద్మమ్యచ్ఛాప్యతే యై రుషసి జగదపి ధ్వంసయిత్యా తమిప్రా -
 ముప్రా విప్రావయంతు ద్రుతమనభిమతం తే సహస్రత్వాపో వః ॥ 17

అస్తవ్యస్తత్వశూన్యో నిజరుచిరనిశానశ్వరః కర్తుమీశో
 విశ్వం వేశ్వేవ దీపః ప్రతిహాతతిమిరం యః ప్రదేశస్థితోఽపి
 దిక్కాలాపేక్షయాసౌ త్రిభువనమటతస్తిగృభానోర్వాఖ్యాం
 యాతః శాతక్రతవ్యాం దిశి దిశతు శివం సోఽర్ధిషాముద్గమో వః ॥ 18

మాగాన్మానిం మృణాళీ మృదురితి దయయేవాప్రవిష్టోఽహి లోకం
 లోకాలోకస్య పార్వత్యం ప్రతపతి న పరం యస్తదాఖ్యార్థమేవ
 ఊర్ధ్వం బ్రహ్మోండభుండస్సుటునభయపరిత్యక్తదైర్ఘ్యో దృశీమిను
 స్వచ్ఛావశ్యావకాశావది రవతు స వ స్తాపనో రోచిరోఘుః ॥ 19

అశ్వమః కాల ఏకో న భవతి భువనాంతోఽపి వీతేఉండకారే
 సద్యః ప్రాలేయపాదో న విలయమచలశ్చంద్రమా అప్యషైతి
 బంధః సిద్ధాంజలీనాం న హి కుముదవనస్యాపి యత్రోజ్జిహోనే
 తత్త్వాతః ప్రేక్షణీయం దిశతు దినపతేర్థామ కామాధికం వః ॥ 20

యత్స్మాంతిం పంకజానాం న హరతి కురుతే ప్రత్యతాధిక్యరమ్యం
 నో ధత్తే తారకాభాం తిరయతి నితరామాశు యన్నిత్యమేవ
 కర్తుం నాలం నిమేషం దివసమపి పరం యత్తదేకం త్రిలోక్య-
 శుష్టుః సామాన్యచక్షుర్విసదృశమఫుభిద్భాస్వతస్తాన్యహాసో వః ॥ 21

జ్ఞాం క్లీపియః క్షపాంభఃశిశిరతరతలస్పర్శర్థాదృతేవ
 ద్రాగాశా నేతుమాశాద్విరదకరసరఃపుష్టరాణీవ బోధం
 ప్రాతః ప్రోల్లంఘ్య విష్ణోః పదమపి కృపయేవాతివేగాద్భవీయ-
 స్యుద్ధామం ద్వోతమానా దహతు దినపతేర్థుర్విమిత్తం ద్యుతిర్వః ॥ 22

నో కల్పాపాయవాయో రదయరయదలత్స్మాఫురస్యాపి గమ్య
 గాఢోదీర్ణోజ్యలలీరహని న రహితా నో తమఃకజ్జలేన
 ప్రాణోత్పత్తిః పతంగాన్న పునరుపగతా మోషముష్టత్తిషో హో
 వర్తిః సైవాన్యరూపా సుఖయతు నిఖిలదీపదీపస్య దీపిః ॥ 23

నిశ్చేషాశావపూర ప్రవరగురుగుణశ్లాఘనీయస్వరూపా
 పర్యాప్తం నోదయాదో దినగమసమయోపష్టవేలప్యన్నతేవ
 అత్యంతం యూనభిజ్ఞా క్షణమపి తమసా సాకమేకత్ర వస్తుం
 బ్రథన్యేద్ధా రుచిర్మో రుచిరివ రుచితస్యప్తయే వస్తునోఽస్తు ॥ 24

బిభ్రాణః శక్తిమాశు ప్రశమితబలవత్తారకౌర్జిత్యగుర్విం
 కుర్వాణో లీలయాధః శిఖినమపి లసచ్ఛంద్రకాంతాపభాసం
 ఆదధ్యాదంధకారే రతిమతిశయినీమాపహన్యక్షణానాం
 బాలో లక్ష్మీమపారామపర ఇవ గుహోఽహర్షతే రాతపో వః ॥ 25

జ్యోతాన్నంశాకర్ష పాండుద్యతి తిమిరమషీశేషకల్మషీష-
 జ్ఞంభోద్యతేన పింగం సరసిజరజసా సంధ్యయా శోణశోచిః
 ప్రాతఃప్రారంభకాలే సకలమివ జగచ్చితమున్నిలయంతీ
 కాంతిస్తిక్ష్ణ త్విషోఽక్షాం ముదముపనయతాత్మాలికేవాతులాం వః ॥ 26

ఆయాంతీ కిం సుమేరోః సరణిరరుణితా పాద్మరాగైః పరాగై-
 రాహోస్మిత్వస్య మాహోరజనవిరచితా వైజయంతీ రథస్య
 మాంజీషీ ప్రపూహాహోవళివిధుతశిరశ్చమరాళీలనులోకై-
 రాశంక్యాలోకితైవం సవితురఫునుదే స్తాత్మిభాతప్రభా వః ॥ 27

ధ్యాంతధ్వంసం విధత్తే న తపతి రుచిమన్మాతిరూపం వ్యనక్తి
 న్యక్కం నీత్యాపి నక్తం న వితరతితరాం తావదహ్నస్తిషం యః
 స ప్రాతర్యా విరంగీ దసకలపటిమా పూరయన్యష్టదాశా-
 మాశాకాశావకాశావతరణ తరుణప్రకమోఽర్పుప్రకాశః ॥ 28

తీవ్రం నిర్వాణహేతుర్వ్యదపి చ విపులం యత్పుకర్మేణ చాణ
 ప్రత్యక్షం యత్పరోక్షం యదిహ యదపరం నశ్యరం శాశ్వతం చ
 యత్పుర్వస్య ప్రసిద్ధం జగతి కతిపద్మే యోగినో యద్విదంతి
 జ్యోతిస్తద్విప్రకారం సవితురవతు వో బాహ్యమాభ్యంతరం చ ॥ 29

రత్నానాం మండనాయ ప్రభవతి నియతోదైశలబ్దావకాశం
 వహేనుర్ధార్వది దగ్గం నిజజడిమతయా కర్తుమానందమిందోః
 యత్తు త్రైలోక్యభూషావిధిరఫుదహనం హోది వృష్టోశు తదోః
 బాహుళ్యోత్సాధ్యకార్యాధికతరమవతాదేకమేవార్గుతేజః ॥ 30

మీలచ్చక్క ర్యాజిహృషుతి జడరసనం నిఖిలుతపూణవృత్తి
 స్వవ్యాపారాక్షమత్వకృరిముషీతమనః శ్వాసమాత్రావశేషం
 విప్రస్తాంగం పతిత్వా స్వపదపహరతాదశ్రీయం వోల్రుజన్మా
 కాలవ్యాశావలీధం జగదగద ఇవోత్సాపయావ్యక్షతాపః ॥ 31

నిశ్చేషం సైశమంభః ప్రసభమపనుదన్నశులేశానుకారి
 స్తోకస్తోకాపనీతారుణరుచిరచిరా దస్తదోషానుషంగః
 దాతా దృష్టిం ప్రసన్నాం త్రిభువననయనస్యాశు యుష్మద్విరుద్ధం
 వధ్యాద్యుధ్యస్య సిద్ధాంజనవిధిరపరః ప్రాక్తనోఽర్చిఃప్రచారః ॥ 32

భూత్వా జంభస్య భేత్తుః కకుభి పరిభవారంభభూః శుభ్రభానో –
 ర్యిభ్రాణా బభ్రుభావం ప్రసభమభినవాంభోజజృంభాప్రగల్భా
 భూషా భూయిష్టశోభా త్రిభువనభవనస్యాస్య వైభాకరీ యా
 విభ్రాంతి బ్రాజమానా విభవతు విభవోద్యుతయే సా విభా వః ॥ 33

సంసక్తం సిక్తమూలాదభినవభువనోద్యానకౌతూహలిన్య
 యామిన్య కన్యయేవామృతకరకలశావర్జుతేనామృతేన
 అర్మాలోకః క్రియాద్వో ముదముదయశిరశృక్షవాళాలవాలా –
 దుద్యన్మాలప్రవాళప్రతిమరుచి రహఃపాదప ప్రాక్పరోహః ॥ 34

భిన్నం భాసారుణస్య క్వచిదభినవయా విద్రుమాణాం త్వ్యేవ
 త్వంగస్మక్తతరత్వద్యతినికరకరాళాంతరాళం క్వచిచ్చ
 నాంతరినైశేషకృష్టాయముదధిమివ ధ్యాంతరాశిం పిబన్ స్తా -
 దౌర్ఘః పూర్వోప్యపూర్వోఽగ్నిరివ భవదఫుష్టప్పయేఉర్మావభాసః ॥ 35

గంధర్వర్గద్యపద్య వ్యతికరితవచోహృద్యమాతోద్యవాద్య -
 రాద్యోర్యో నారదాద్యైర్మునిభిరభినుతో వేదవేద్యోర్యోభిద్య
 ఆసాద్యపద్యతే యం పునరపి చ జగద్యోవనం సద్య ఉద్య -
 నుద్యోతో ద్యోతితద్యోర్ధృతు దివసకృతోఉసావవద్యాని వోఉద్య ॥ 36

అవానైశ్చంద్రకాంతైశ్చుతతిమిరతయా తానవాత్తారకాణా -
 మేణాంకాలోకలోపాదుపహత తమసామోషధీనాం లయేన
 ఆరాదుత్పేక్షమాణా క్షణముదయతటాంత్స్త్రితస్యాహిమాంశో -
 రాభా ప్రాభాతికీ వోఉవతు న తు నితరాం తావదావిర్ఘవంతీ ॥ 37

సానో సానోదయే నారుణితదళపునర్యోవనానాం వనానా -
 మాలీమాలీధపూర్వా పరిహృతకుహరోపాంతనిమ్మా తనిమ్మా
 భావోఽభావోపశాంతిం దిశతు దినపతేర్మాసమానా సమానా
 రాజీ రాజీవరేణోః సమసమయముదేతీవ యస్యా వయస్యా ॥ 38

ఉజ్జుంభాంబోరుహోణాం ప్రభవతి పయసాం యా శ్రీయై నోష్టతాయై
 పుష్టాత్యాలోకమాత్రం న తు దిశతి దృశాం దృశ్యమానా విఘూతం
 పూర్వాదేరేవ పూర్వం దివమను చ పునః పాపనీ దిజ్ముఖానా -
 మేనాంస్యేనీ విభా సా నుదను నుతిపదైకాస్పదం ప్రాక్తనీ వః ॥ 39

వాచాం వాచస్పతేరప్యచలబిదుచితాచార్యకాణాం ప్రపంచై-
 ర్యైరించానాం తథోచారిత రుచిమదృచాం చాననానాం చతుర్ణాం
 ఉచ్చేతారాంసు వాచ్యచ్యుతిశుచి చరితం యస్య నోచైర్యవిచ్య
 ప్రాచ్యం వర్ష శ్వకాసచ్చిరముపచినుతాత్తస్య చండార్చిషో వః ॥ 40

మూర్ధ్వాదేర్థాతురాగస్తరుషు కిసలయో విదుమౌఘుః సముద్రే
 దిజ్ఞాతంగోత్తమాంగేప్యబ్ధినవనిహితః సాంద్రసిందూరరేణుః
 సీమ్ని వ్యోమ్నశు హేమ్నుః సురశిఖరిభువో జాయతే యః ప్రకాశః
 శోణిమ్మాసో ఖరాంశోరుషసి దిశతు వః శర్మ శోభైకదేశః ॥ 41

అస్తాద్రిశోత్తమాంగే శ్రీతశశిని తమఃకాలకూటే నిపీతే
 యాతే వ్యక్తిం పురస్తాదరుణకిసలయే ప్రత్యషఃపారిజాతే
 ఉద్యంత్యారక్తపీతాంబరవిశదతరోద్యక్షితా తీక్ష్ణభానో -
 రక్కీరక్కీరివాస్తు స్ఫుటకమలపుటోపాత్రయా శ్రేయనే వః ॥ 42

నోదన్యాన్ జన్మభూమిర్ష తదుదరభువో బాంధవాః కౌస్తుభాద్య
 పాణో పద్మం న యస్యాః న చ నరకరిపూరఃస్థలీ వాసవేశ్వ
 తేజోరూపాపరైవ త్రిషు భవనతలేష్యాదధానా వ్యవస్థాం
 సా శ్రీః శ్రేయాంసి దిశ్యాదశశిరమహసో మండలాగ్రోద్ధతా వః ॥ 43

||అశ్వవర్షనమ్||
 రక్షంత్వక్షుణ్ణహేమోపలపటలమలం లాఘువాదుత్పతంతః
 పాతంగాః పంగ్యవజ్ఞా జితపవనజవా వాజినస్తే జగంతి

యేషాం వీతాన్యచిహ్నస్నయమపి వహతాం మార్గమాఖ్యాతి మేరా-
వద్యనుద్దామదీప్తిర్భృతుణి మణిశిలావేదికా జాతవేదాః || 44

ఘ్లష్టాః పృష్ఠేఇంశుపాత్తైరతినికటతయా దత్తదాహోతిరేకై-
రేకాహోక్రాంతకృత్పుత్తిదివపథపృథుశ్వాసశోషాః శ్రమేణ
తీవ్రోదన్యాస్త్వరంతామహితిహతయే సప్తయః సప్తసప్తే-
రభ్యశాకాశగంగాజల సరళగళావాజ్నుతాగ్రాననా వః || 45

మత్యాన్యాన్యార్ఘ్వతోఽశ్వాన్ స్ఫుటిమణిదృప్థధప్థదేహో ద్రవంతీ
వ్యస్తేఇహన్యస్తసంధ్యేయమితి మృదుపదా పద్మరాగోపలేము
నా దృశ్యాదృశ్యమూర్తిర్భూరకతకటకే క్లిష్టసుతా సుమేరో-
రూర్ధన్యాపృతిలబ్దధ్మతగతిరవతాద్భుద్ధువాహోవళి ర్యః || 46

హేలాలోలం వహంతీ విషధరదమనస్యాగజేనావకృష్టో
స్వర్యాహిన్యాః సుదూరం జనితజవజయా స్వందనస్య స్వదేన
నిర్వ్యజం తాపమానే హరితరుచి నిజస్మీతఫేనాహితల్రీ-
రశేయాంస్యశ్వపంక్తిః శమయతు యమునేవాపరా తాపనీ వః || 47

మార్గోపాంతే సుమేరోర్ధుపతి కృతనతో నాకథామ్యం నికాయే
పీక్ష్య ప్రీడావతీనాం ప్రతికుహరముఖం కిన్నరీణాం ముఖాని
సూతేఇసూయత్యపీపజ్జడగతి వహతాం కంధరాగై ర్యలద్భి-
ర్యాహోనాం వ్యస్యతాద్వః సమమసమ హరేరేషితం కల్పషాణి || 48

ధుస్వంతో నీరదాళీర్మిజరుచిహరితాః పార్శ్వయోః పక్షతుల్యా-
స్తాలూత్తానైః ఖలీనైః ఖచితముఖరుచశ్చృతతా లోహితేన

ఉద్దీయేవ వ్రజంతో వియతి జవవశాదర్మవాహః క్రియానుః
క్షేమం హేమాద్రిహృద్య ద్రుమశిఖరశిరఃశ్రేణిశాఖాశుకా వః ॥ 49

॥అనూరువర్ణనమ్॥

ప్రాతఃశైలాగ్రరంగే రజనియవనికాపాయ సంలక్ష్యలక్ష్మీ-
ర్మిక్షిప్యాపూర్వపుష్పంజలి ముడునికరం సూత్రధారాయమాణః
యామేష్యంకేష్యివాహ్నః కృతరుచిషు చతుర్మైవ లభ్యప్రతిష్టా-
మవ్యాత్పస్తావయన్యో జగదటనమహోనాటికాం సూర్యసూతః ॥ 50

ఆక్రాంతాయ వాహ్యమానం పశుమివ హరిణా వాహకోఽగ్రో హరిణాం
భ్రామ్యంతం పక్షపాతాజ్ఞగతి సమరుచిః సర్వకర్మకస్తాక్షీ
శత్రుం నేత్రశ్రుతీనా మవజయతి వయోజ్యేష్టభావే సమేఖి
స్థేమ్యాం ధామ్యాం నిధిర్యః స భవదఫునుదే నూతనః స్తాదనూరుః ॥ 51

దత్తారెర్హారనష్టై ర్మియతి వినయతో వీక్షితః సిద్ధసాధ్యః
సానాధ్యం సారథిర్యః స దశశతరుచేః సాతిరేకం కరోతు
అపీయ ప్రాతరేవ ప్రతతప్యామపయఃస్యందినీ రిందుభానూః
యః కాష్టాదీపనోఽగ్రే జడిత ఇవ భృశం సేవతే పృష్టతోఽర్ముమ్ ॥ 52

ముంచన్ రశీన్ దినాదో దినగమసమయే సంహరంశ్చ స్వతంత్ర-
స్తోత్ప్రభాయతపీర్యోఽవిరతహరిపదాక్రాంతిబద్ధాభియోగః
కాలోత్పూర్వాలఘుత్వం ప్రసభమధిపతో యోజయన్యో ద్వ్యజానాం
సేవాప్రీతేన పూష్టా స్వసమ ఇవ కృతస్తాయతాం సోఽరుణో వః ॥ 53

శాతః శ్యామలతాయః పరశురివ తమోఖరణ్యవేన్నరివార్చిః
 ప్రాచ్యేవాగ్రే గ్రహీతుం గ్రహకముదవనం ద్రాగుదస్తోఽగ్రహస్తః
 ఐక్యం భీందన్ ద్యుభూమ్యారవధిరివ విధాతేవ విశ్వప్రబోధం
 వాహోనాం వో వినేతా వ్యషపనయతు విపన్నామ ధామాధిష్ట్య ॥ 54

పొరస్త్యస్తోయదర్తోః పవన ఇవ పతత్పావకస్యేవ ధూమో
 విశ్వస్యేవాదిసర్దః ప్రణవ ఇవ పరం పావనో వేదరాశేః
 సంధ్యాన్యుత్సోత్సువేచ్ఛరివ మదనరిషోర్మందినాందీనినాదః
 సౌరస్యాగ్రే సుఖం వో వితరతు వినతానందనః స్యందనస్యః ॥ 55

పర్యాప్తం తప్తుచామీకరకటకతటే క్లిష్టశీతేతరాంశా-
 వాసీదత్యందనాశ్వానుకృతిమరకతే పద్మరాగాయమాణః
 యః సోత్కర్మాం విభూషాం కురుత ఇవ కులజ్ఞాభృదీశస్య మేరో-
 రేనాంస్యహోయ దూరం గమయతు స గురుః కాద్రవేయద్విషో వః ॥ 56

నీత్యశ్వాన్ సప్తకజ్ఞా ఇవ నియమవశం వేతకల్పప్రతోద-
 స్తూర్జం ధ్యాంతస్య రాశావితరజన ఇవోత్సారితే దూరభాజి
 ఘ్రావ్యం ప్రషో రథస్య క్లితిభృదధిపతీన్ దర్శయంస్తాయతాం వ
 స్తూలోక్యాస్థానదానోద్యత దివసపతేః ప్రాత్కృతీహోరపాలః ॥ 57

వజైన్ జాతం వికాసీక్షణకమలవనం భాసి నాభాసి వహ్నా!
 తాతం నత్యాశ్వపార్మాన్నయ యమ! మహిషం రాక్షసా వీక్షితాః స్థ
 సప్తిన్ సించ ప్రచేతః! పవన! భజ జవం విత్తపావేదితస్వం
 వందే శర్వేతి జల్పస్పతిదిశమధిపాన్పాతు పూషోఽగ్రణీర్వః ॥ 58

పాశానాశంతపాలాదరుణ వరుణతో మా గ్రీః ప్రగ్రహ్యర్థం
 తృష్ణాం కృష్ణస్య చక్రే జపిహిం నహి రథో యాతి మే నైకచక్రః
 యోక్తుం యుగ్యం కిముచ్చైత్రవస మఖిలపస్యప్తమం వృత్తశత్రో -
 స్వక్తాన్యాపేక్షవిశ్వోపకృతిరితి రవిః శాస్తి యం సోఽవతాద్వః ॥ 59

నో మూర్ఖాచ్ఛిన్నవాంఛః త్రమవివశవపుర్వైవ నాప్యాస్యాకోషీ
 పాంధః పథ్యేతరాణి క్షపయతు భవతాం భాస్యతోఽగ్రేసరః సః
 యః సంశ్రిత్య త్రిలోకీమటతి పటుతర్వైస్తప్యమానో మయుషై -
 రారాదారామరేఖామివ హరితమణిర్యామలా మశ్వపంక్తీమ్ ॥ 60

సీదంతోఽంతర్నిమజ్జడఖురముసలాః సైకతే నాకనద్యః
 స్వందంతః కందరాళీః కనకరీఖరిణో మేఖలాసు స్ఫలంతః
 దూరం దూర్మాస్థలోత్సా మరకతదృషది స్థాస్యవో యన్న యాతాః
 పూష్టోఽశ్వాః పూరయన్యస్తదవతు జవనైర్యంకృతే నాగ్రగో వః ॥ 61

॥రథవర్ణనమ్॥

పీంసిరః ప్రేరితాభైత్యరమఖురపుటాగ్రస్తిత్తేః ప్రాతరదా -
 వాదీర్ఘాంగైరుదస్తో హరిభిరపగతాసంగనిశ్చబ్దచక్రః
 ఉత్తానానూరుమూర్ఖావనతిహరభవద్విప్రతీప్రణామః
 ప్రాహ్మో శ్రేయో విధత్తాం సవితురవతరనోష్టమవీధిం రథో వః ॥ 62

ధ్వంతౌఘుధ్వంసదీక్షావిధి గురువహతా ప్రాక్షప్రాం కరణా -
 మర్యమ్మా యో గరీయః పదమతులముపాసీయతాధ్యాసనేన
 స శ్రాంతానాం నితాంతం భరమివ మరుతామక్షమణాం విసోధుం

స్వందాత్ముంధం ప్రజనో వృజినవిహతయే భాస్వతః స్వందనో ఉన్న ॥ 63

యోక్కీభూతాప్రథస్య గ్రసితుమివ పురో దందశూకాన్ దధానో
ద్వేదావ్యస్తాంబువాహోవళి విహితబృహత్ప్రక్షవిక్షేపశోభః
సావిత్రః స్వందనో ఉన్సో నిరతిశయగతి ప్రీణితానూరురేనః-
క్షేపియో వో గరుత్స్మానివ హరతు హరీచ్ఛావిధేయప్రచారః ॥ 64

ఏకాహోనైవ దీర్ఘాం త్రిభువనపదవీం లంఘుయన్ యో లఫ్మిష్టః
పృష్ఠే మేరోర్గరీయాన్ దలితమణిదృష్ట్వైంపి పింప్సన్ శిరాంసి
విశ్వస్యేవోపరిష్టా దపిచ పునరథస్తాదివాస్తాదిమూర్ఖి
ఖద్భున్యావ్యాత్స ఏవం దురధిగమపరిస్పందనః స్వందనో వః ॥ 65

ధూర్ధ్వస్తాగ్యగ్రహణి ధ్వజపటపవనాందోళితేందూని దూరం
రాహౌ గ్రాసాభిలాషాదనుసరతి పునర్ద్వత్చక్రవ్యధాని
త్రాంతాశ్వ శ్వాసహేలా ధుతవిబుధధునీనిర్మలాంభాంసి భద్రం
దేయాసు రో దవీయో దివి దివసపతేః స్వందనప్రస్తితాని ॥ 66

అక్షే రక్షాం నిబధ్య ప్రతిసరవలమై ర్యోజయంత్యే యుగాగ్రం
ధూఃస్తంశే దగ్గర్ధూపాః ప్రహితసుమనసో గోచరే కూబరస్య
చర్చాం చక్కే దధత్యే మలయజరజసా సిద్ధవధ్వప్రసిద్ధిసంధ్యం
వందంతే యం ద్యుమార్గే స నుదతు దురితాన్యంశుమత్స్యందనో వః ॥ 67

ఉత్కుర్షున్యర్షురేణు ద్రుతభురదళితా పార్శ్వయోః శశ్వదశ్వై-
రక్రోంతభ్రాంతచక్రక్రమనిషిలమిల న్నేమినిమ్మా భరేణ
మేరోరూర్ధ్వస్యమం వో విషుటయతు రవేరేకవీధి రథస్య

స్వోష్మోదక్తాంబురిక్త ప్రకటితపులినోద్భాసరా స్వర్ధనీవ ॥ 68

నంతుం నాకాలయానా మనిశముపయతాం పద్ధతిః పంక్తిరేవ
క్షోదో నక్షత్రరాశే రక్కశరయమిళచ్చక్రపిష్టస్య ధూళిః
హేషాహోదో హరీణాం సురశిఖరిదరీః పూరయనేమినాదో
యస్యావ్యాతీత్రభానోః స దివి భువి యథా వ్యక్తచివ్యో రథో వః ॥ 69

నిఃస్వందానాం విమానావళివితతదివాం దేవబృందారకాణాం
బృందైరానందసాంద్రోద్యమమపి వహతాం విందతాం వందితుం నో
మందాకిన్యామమందః పులినభృతి మృదుర్మందరే మందిరాభే
మందారైర్మండితారం దధదరి దినకృత్యందనః స్తాన్ముదే వః ॥ 70

చక్కి చక్రారపంక్తిం హరిరపి చ హరీన్ ధూర్జటిర్భార్యజాంతా-
నక్షం నక్షత్రనాథో లరుణమపి వరుణః కూబరాగ్రం కుబేరః
రంహః సంఘః సురాణాం జగదుపకృతయే నిత్యయుక్తస్య యస్య
స్తూతి ప్రీతిప్రసన్నో లస్వహమహిమరుచేః సో లవతాత్మ్యందనో వః ॥ 71

నేత్రాహీనేన మూలే విహితపరికరః సిద్ధస్తాద్యైర్మర్మరుద్భిః
పాదోపాంతే స్తుతో లలం బలిహరి రభసాకర్మణాద్వధ్రవేగః
భ్రామ్యన్ వ్యోమాంబురాశావశిశిరకిరణస్యందనః సంతతం వో
దిశ్యాల్క్షీమతుల్యా మతులితమహిమేవాపరో మందరాద్రిః ॥ 72

॥మండలవర్ణనమ్॥
యజ్ఞావ్యయో బీజమహోమపహతతమిరం చక్షుషామంజనం య

ర్ధారం యన్నక్తిభాజాం యదఖిలభువనజ్యోతిషామేకమోకః
 యద్వప్యంబోనిధానం ధరణిరససుధాపానపాతం మహాద్య-
 ద్విర్యాదీశస్య భాసాం తదవికలమలం మంగలం మండలం వః ॥ 73

వేలావర్ధిష్ట సింధోః పయ ఇవ ఖమివార్ధోద్దతాగ్ర్య గ్రహోడు
 స్తోకోద్చిన్నస్వచిహ్నప్రసవమివ మథోరాస్యముస్యన్నాంసి
 ప్రాతః పూష్టోత్సభాని ప్రశమయతు శిరఃశేఖరీభూతమద్రేః
 పౌరస్యస్యోద్దభస్తి స్తిమితతమ తమఃఖండనం మండలం వః ॥ 74

ప్రత్యుప్తస్తప్త హేమోజ్యలరుచిరచలః పద్మరాగేణ యేన
 జ్యాయః కింజల్యపుంజో యదళికులశితేరంబరేందీవరస్య
 కాలవ్యాశస్య చిహ్నం మహితతమమహో మూర్ఖ్యరత్నం మహాద్య-
 ద్విష్టాంశోః ప్రాతరవ్యాతదవికలజగన్నండనం మండలం వః ॥ 75

కస్త్రాతా తారకాణాం పతతి తనురవశ్యాయబిందుర్యథేందు-
 ర్మిద్రాణా దృక్కురారేరురసి మురరిషోః కొస్తుభో నోద్దభస్తిః
 వహ్నః సాపహ్నవైవ ద్యుతిరుదయగతే యత్ర తన్నండలం హో
 మార్తాండీయం పునీతాద్విషి భువి చ తమాంసీవ ముష్టస్యహోంసి ॥ 76

యత్ప్రాచ్యాం ప్రాక్కుకాస్తి ప్రభవతి చ యతః ప్రాచ్యసాపుజ్ఞిహోనా-
 దిద్ధం మధ్య యదహస్త్ము భవతి తతరుచా యేన చోత్పాద్యతేత్తలః
 యత్పుర్వాయేణ లోకాప్రతపతి చ జగతాం జీవితం యచ్చ తదోవ
 విశ్వానుగ్రాహిం విశ్వం సృజదపి చ రవేర్మండలం ముక్తయేత్తస్తు ॥ 77

శుష్యంత్యాధానుకారా మకరవసతయో మారవీణాం స్థలీనాం

యేనోతప్తాః స్మృటంతో రుడితి తిలతులాం యాంత్యగేంద్రా యుగాంతే
 తచ్చండాశోరకాండ త్రిభువనదహనాశంకయా ధామకృత్పుం
 సంహృత్యాలోకమాత్రం ప్రలఘు విదధతః స్తాన్ముదే మండలం వః ॥ 78

ఉద్యద్యద్యానవాప్యం బహులతమ తమఃపంకపూరం విదార్య
 ప్రోద్ధిస్తుం పత్రపార్యై ష్వవిరళమరుణచ్ఛయుయా విస్మిరంత్యా
 కల్యాణాని క్రియాద్వః కమలమివ మహాన్మండలం చండబానో -
 రన్వీతం తృప్తిహేతో రసకృదళికులాకారిణా రాహుణా యత్ ॥ 79

చక్షుర్ధక్షద్విషో యన్న తు దహతి పరం పూరయేవ కామం
 నాస్తం జ్ఞష్టం మరుద్భుర్యదిహ నియమినాం యానపాత్రం భవాబ్ధా
 యద్విత్రాంతి శశ్వద్భుమదపి జగతాం బ్రాంతిమభ్రాంతి హంతి
 బ్రథ్మస్యభ్యాద్విరుద్ధక్రియమపి విహితాధాయి తన్మండలం వః ॥ 80

॥ రవివర్ణనమ్ ॥
 సిద్ధః సిద్ధాంతమిత్రం శ్రీతవిది విబుదైశ్చారణై శాంతుగర్భం
 గీత్యా గంధర్వముఖ్యై ర్మహరహిపతిభి ర్యాతుధానై ర్యాతాత్మ
 సార్థం సాధ్యైర్మునీందై ర్మదితమతమనో మోక్షిభిః పక్షపాతాత్
 ప్రాతః ప్రారంభమాణస్తుతిరవతు రవి ర్మశ్వవంద్యోదయో వః ॥ 81

భాసామాసన్నభావాదధికతరపటో శ్పుకవాలస్య తాపా -
 చేదాదచ్ఛిన్నగచ్ఛత్తురగ ఖురపుటన్యాసనిశ్శంకటంకైః
 నిస్సంగస్యందనాంగభ్రమణనికపణా త్పాతు వ స్త్రిప్రకారం
 తప్తాంశుస్తత్పరీజ్ఞాపర ఇవ పరితః పర్యటన్మాటకాద్రిమ్ ॥ 82

నో శుష్టుం నాకనద్యా వికసితకనకాంభోరుహం భ్రాజితం తు
 ప్లష్టా నైవోపబోగ్య భవతి భృశతరం సందనోద్యానలక్షీః
 నో శృంగాణి ద్రుతానిద్రుతమమరగిరేః కాలధౌతాని ధౌతా-
 నీధ్యం ధామ ద్యుమార్గే ప్రుదయతి దయయా యత్ర సోఖర్యోఖవతాద్వః ॥ 83

ధ్వంతస్యేవాంతహేతుర్న భవతి మలినైకాత్మనః పాప్మనోఖపి
 ప్రాక్పాదోపాంతభాజాం జనయతి న పరం పంకజానాం ప్రబోధం
 కర్తా నిశ్రేయసానామపి న తు ఖలు యుః కేవలం వాసరాణాం
 సోఖవ్యాదేకోద్యమేచ్చా విహితబహుబృహద్వస్కార్యోఖవతాద్వః ॥ 84

లోటస్సోష్టావిచేష్టః శ్రీతశయనతలో నిస్మాహిభూతదేహః
 సందేహీ ప్రాణితవ్యే సపది దశ దిశః ప్రేక్షమాణోఖంంధకారాః
 నిశ్శ్వసాయాసనిష్టః పరమపరవశో జాయతే జీవలోకః
 శోకేనేవాన్య లోకానుదయకృతి గతే యత్ర సోఖర్యోఖవతాద్వః ॥ 85

క్రామనోలోఖి లోకాన్ స్తదుపకృతికృతావాల్రితః సైర్యకోటిం
 స్వాణాం దృష్టిం విజిష్టాం విదధదపి కరోత్యంతరత్యంతభద్రాం
 యస్తాపస్యాపి హేతుర్భవతి నియమినామేక నిర్వాణదాయా
 భూయాత్మ ప్రాగవస్థాధికతరపరిణామోదయోఖర్యః శ్రేయై వః ॥ 86

వ్యాపన్నర్తర్న కాలో వ్యభిచరతి ఫలం నొషధీర్షుష్టిర్షో
 నేషైష్ట్యంతి దేవా నహిం వహతి మరున్నిర్మలాభాని భాని
 ఆశాః శాంతా న భిందంత్యవధిముదధయో బిభ్రతి జ్ఞాభూతః జ్ఞాం
 యస్కింసైలోక్యమేవం న చలతి తపతి స్తాత్మ సూర్యః శ్రేయై వః ॥ 87

కైలానే కృత్తివాసా విహరతి విరహాత్రాసదేహోధకాంతః
 శ్రాంతః శేతే మహాహోవధిజలది వినా చద్మనా పద్మనాభః
 యోగోద్యైకతానో గమయతి సకలం వాసరం స్వం స్వయంబూ-
 ర్యారి త్రైలోక్యచింతాభృతి భువనవిభో యత్ర భాస్యాన్సవోఽవ్యాత్ || 88

ఏతద్యన్నండలం ఫే తపతి దినకృతస్తా బుచోఽర్ణింపి యాని
 ద్యోతంతే తాని సామాన్యయమపి పురుషో మండలేణుర్వజ్ఞాంపి
 ఏవం యం వేద వేదత్తితయమయమయం వేదవేది సమగ్రో
 వర్ధః స్వర్ధాపవర్ధాపకృతి రవికృతిః సోఽస్తు సూర్యః శ్రీయై వః || 89

నాకొకఃప్రత్యనీకక్షతిపటుమహాసాం వాసావాగేసరాణాం
 సర్వోషాం సాధుపాతాం జగదిదమదితేరాత్మజత్వే సమేఖి
 యేనాదిత్యాభిధానం నిరతిశయగుణైరాత్మని స్వస్తమస్త
 స్తుత్యస్మృతోక్యవంద్య స్త్రీదశమునిగణైః సోఽస్తు సూర్యః శ్రీయై వః || 90

భూమిం ధామ్యోఽభివృష్టో జగతి జలమయాం పావనీం సంస్ఫుతావ-
 ప్యాగ్నేయాం దాహాశక్త్యా ముహురపి యజమానాత్మికాం ప్రార్థితార్థః
 లీనామాకాశ ఏవామృతకరఘుటితాం ధ్వంతపక్షస్య పర్వ-
 జ్యేవం సూర్యోఽష్టభేదాం భవ ఇవ భవతః పాతు బిభ్రత్వమూర్తిమ్ || 91

ప్రాక్కాలోన్నిదపద్మాకర పరిమిళనావిర్భవత్పాదశోభో
 భక్త్యుక్తోరుభేదోద్దతి దివి వినతాసూనునా నీయమానః
 సప్తాశ్వాప్తాపరాంతాన్యధిక మధరయన్యో జగంతి స్తుతోఽలం
 దేవైర్భేవః స పాయాదపర ఇవ మురారాతిరహ్నం పతిర్వః || 92

యః ప్రష్టాపాం పురస్తాదచలవర సమభ్యన్నతేర్హేతురేకో
 లోకానాం యస్త్రయాణాం స్థిత ఉపరి పరం దుర్విలంఫ్యేన ధామ్మా
 సద్యః సిద్ధై ప్రసన్నద్యుతిశుభచతురాశాముఖః స్తాద్విభక్తో
 ద్వేధా వేధా ఇవావిష్టుతకమలరుచిః సోఉర్ధిషామాకరో వః ॥ 93

సాదిద్యుర్వీనదీశా దిశతి దశదిశో దర్శయన్మాగ్నుశో యః
 సాదృశ్యం దృశ్యతే నో సదశశతదృశి త్రైదశే యస్య దేశే
 దీప్తాంశుర్వః స దిశ్యాదశివయుగదశాదర్పితద్వాదశాత్మా
 శాస్త్ర్యశ్వాన్ శర్మ యస్యశయవిదతిశయాద్ధందశూకాశనాద్యః ॥ 94

తీర్థాని వృథకాని ప్రాదనదసరసీనిర్రాంభోజిసీనాం
 నోదన్వంతో నుదంతి ప్రతిభయమశుభం శ్వబ్రహ్మాతానుబంధి
 ఆపో నాకాపగాయూ అపి కలుషముపో మజ్జతాం నైవ యత్ర
 త్రాతుం యాతేఉన్యలోకాన్ స దిశతు దివసస్యేకహేతుర్భ్రితం వః ॥ 95

ఏతత్ప్యాతాలపంకపుతమివ తమసాచైక ముద్గాధమాసీ-
 దప్రజ్ఞాతాప్రతర్మయం నిరవగతి తథాలక్షణం సుప్తమంతః
 యాదృక్పుష్టిః పురస్తాన్నిశి నిశి నిఖిలం జాయతే తాదృగేవ
 త్రైలోక్యం యద్వియోగాదవతు రవిరసో సర్దతుల్యోదయో వః ॥ 96

ద్వీపే యోఉస్తాచలోఉస్మిన్మివతి ఖలు స ఏవాపరతోదయాది-
 ర్యా యామిన్యజ్ఞులేందుద్యుతిరిహ దివసోఉన్యత్ర తీవ్రాతపః సః
 యద్వశ్యే దేశకాలావితి నియమయతో నో తు యం దేశకాలా-
 వవ్యాత్స స్వప్రభుత్వాహితభువనహితో హేతురహ్నమినో వః ॥ 97

వ్యగై రగ్యగ్రహోదు గ్రసనగురు భర్తార్నే సమగ్రేరుదగ్నిః
 ప్రత్యగై రీషదుగై రుదయగిరిగతో గోగజైర్ణారయన్ గాం
 ఉద్దాధార్చి ర్యోలీనామరనగర నగగ్రావ గర్భామివాహో-
 మగ్రేయోఽగై విధత్తే గ్రహయతు గహనం స గ్రహగ్రామణీర్యః || 98

యోనిః సామ్యం విధాతా మధురిపురజితో ధూర్జటిః శంకరోఽసౌ
 మృత్యుః కాలోఽలకాయాఃపతిరపి ధనదః పాపకో జాతవేదాః
 ఇత్తం సంజ్ఞ డబిత్తాది పదమృతభుజాం యా యదృచ్ఛాప్రపుత్తా-
 స్తాసామేవాభిధేయోఽనుగత గుణగుణైర్యః స సూర్యోఽవతాద్వః || 99

దేవః కిం బాంధవః స్యాత్మియసుహృదధవాచార్య ఆహోస్మిదర్యో
 రక్షా చక్షురున్న దీపో గురురుత జనకో జీవితం బీజమోజః
 ఏవం నిర్మియతే యః కిమితి న జగతాం సర్వదా సర్వదోఽసౌ
 సర్వాకారోపకారీ దిశతు దశశతాభీషు రభ్యర్థితం వః || 100

||ఫలశ్రుతి||
 చత్వారింశత్త్ర్వభాయాస్త యమధచ పునర్వజినాం పట్టముక్తం
 పశ్చాన్నేతుర్ద్వపట్టం పునరపి చ దశస్యందనస్త్నేకముక్తం
 భూయోఽష్టో మండలస్య స్ఫురుషుధ చ రవేర్యింశతిః శ్రీమయూరే
 ణేత్తం ప్రాతఃపతేద్యస్మతక మనుదినం సూర్యసాయుజ్య మేతి || 101

శ్లోకాన్నోకస్య భూత్యై శతమితి రచితాః శ్రీమయూరేణ భక్త్యా
 యుక్తశ్చతాస్పరేద్యః సకృదపి పురుషః సర్వపొపైర్విముక్తః

ఆరోగ్యం సత్కావిత్వం శ్రీయమతులబలం కాంతిమాయుఃప్రకర్షం
విద్యాష్టైశ్వర్యమర్దం సుతమపి లభతే సోఖత సూర్యపుసాదాత్ || 102